

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Kulttuurialan tulevaisuustyöryhmän raportti toimenpide-ehdotuksineen seuraavalle hallituskaudelle on kokonaisuudessaan erittäin ansiokas. Raportti tiivistää kulttuurialan monimuotoiset haasteet ja ratkaisuehdotukset ymmärrettävään sekä selkeään muotoon. Toimenpide-ehdotusten osion jakautuminen toimenpide-ehdotukseen ja sen vastuu- sekä rahoitustahoihin on hyvä.

Työryhmän kärkiehdotus kulttuuribudjetin kasvattamisesta yhteen prosenttiin valtion talousarviossa on kaikin puolin kannatettava.

Raportin alussa olisi hyvä avata taide- ja kulttuurialan rajausta sekä määritellä luovien alojen sisältöä. Alan vaikutukset ovat vielä merkittävämmät, jos alaa tarkastellaan laajasti pitäen sisällään mm. urheilu- ja ruokakulttuurin tai peliteollisuuden.

Kulttuurin merkitys hyvinvointityössä ja ennen kaikkea sen ennaltaehkäisevä merkitys korostuu, kun sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia on välttämätöntä hillitä. Kulttuuri on mahdollisuus tavoittaa ja osallistaa tasavertaisesti kaikki väestöryhmät.

Raportin johdannossa s. 8 on kirjattu seuraava kappale: Kulttuuria tarvitaan myös ekologisen murroksen edellyttämien arvojen, toimintatapojen ja yhteiskuntamallien uudelleenajattelussa. Paljolti aineettomana tuotantona kulttuuri yhdistää kasvun ja kestävyden. -> Tämä ajatus kulttuurin merkityksestä arvojen, toimintatapojen ja yhteiskuntamallien muutoksessa voi nousta vielä suureen arvoon ja siksi raporttiin olisi toivonut teemaan liittyvää toimenpide-ehdotusta.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

Taiteen ja kulttuurin rahoitus nostetaan valtion talousarvion luvussa 29.80. yhteen prosenttiin kaikista talousarvion menoista vuoteen 2027 mennessä (taiteen perusopetusmenojen kanssa 1,15 prosenttiin). Kulttuurialan rahoituksesta päätettäessä kulttuuri nähdään investointina, joka kohentaa kansantaloutta ja hyvinvointia. Rahoituksen nostaminen auttaa pahoin kärsinyttä kulttuurialaa nousemaan koronapandemian aiheuttamista vaurioista ja vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin rakenteellisesti ja toiminnallisesti.

Hallitus antaa vuonna 2023 alkavalla hallituskaudella eduskunnalle kulttuuripoliittisen selonteon.

Valtio ja kunnat lisäävät yhteistyötä ja monikanavaista rahoitusta kulttuuri- ja luovien alojen kehittämistoimissa. Yhteistyöhön sitoutetaan sopimuksilla muita toimijoita, kuten säätiöitä, maakuntia ja kehitysyhtiöitä. -> yleisesti kulttuurin ja luovien alojen rahoittamisen/kehittämisen kenttää tulee selkeyttää.

Palkkatyön, yrittäjyyden ja muiden tulomuotojen yhteensovittamista helpotetaan. Sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden käsitteet selkeytetään. Freelancertyön erityispiirteitten tunnistamista ja osaamista vahvistetaan työvoimahallinnon ohjeistuksissa, tulkinnoissa ja ratkaisukäytännöissä, ja tämä tarve huomioidaan myös toteutettaessa TE-palvelujen siirto kuntiin. -> tulee laatia selkeät ja yhdenmukaiset ohjeistukset

Vahvistetaan kulttuurialan tilasto- ja tietoperustaa sekä alan vaikuttavuuteen liittyvää monialaista tutkimusta.

-> Erittäin merkittävä edistettävä asia, jotta kulttuurin ja luovien alojen merkitystä ja vaikuttavuutta saadaan näkyväksi ja siten perusteita myös rahoitukselle.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

Kulttuurin edistäminen on nostettava vahvasti esiin hallitusohjelmassa ja sitä on toteuttava pitkäjänteisen kulttuuripolitiikan kautta. Rahoitusratkaisujen on oltava osa tätä kokonaisuutta. Kulttuuripoliittinen selonteko on tärkeä keino edistää raportin tavoitteita.

Puolueiden ja kansanedustajien sitoutuminen raportin tavoitteiden edistämiseen on merkittävä tekijä toteutumisen kannalta.

On varmistettava, että kulttuuri ja luovat alat eivät ole vain opetus- ja kulttuuriministeriön vaan kaikkien hallinnonalojen agendalla. Erityisesti kulttuurialan yritysten näkökulma tulee huomioida.

Dialogia taide- ja kulttuurialan toimijoiden kanssa työryhmän työstä ja toimenpide-ehdotuksista tulee jatkaa niin, että myös viranomaisten, hallinnon vastuulle määritellyn työn lisäksi edistämistyö integroituu osaksi kentän eri toimijoiden työtä ja ajattelua. Toimenpide-ehdotusten konkretisoiminen ja edelleen kehittäminen tulee tehdä yhdessä kentän kanssa. Tästä syystä tarvitaan raportissa mainittua vaikutusvaltaista kulttuurin ja luovan alan elintä, joka koostuisi hallinnon lisäksi kentän toimijoista.

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Luvussa esitetyt seikat ovat tärkeitä ja kaikki toimenpide-esitykset kannatettavia.

Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

On hyvä, että selkeä rahoitusosuuden kasvattamisen tavoite kirjattu. Mutta on syytä korostaa myös raportissa esille nostettua julkisen sektorin ja yksityisten toimijoiden uudenlaista yhteistyötä ja kumppanuutta. ”Kulttuurin rahoituspohjaa on vahvistettava kasvattamalla yksityistä rahoitusta. Julkinenkin rahoitus on hyödyllisintä silloin, kun se toimii vipuvartena, jonka myötä kulttuurihankkeisiin saadaan mukaan yksityistä rahoitusta. Tähän on luotava uudenlaisia, innostavia kannusteita.”

Luovien alojen yritysneuvontaan tarvitaan resursseja.

Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Alan rahoitusvälineiden kehittäminen ja rahoituskentän selkeyttäminen on tarpeellista.

Muutosesitys toimenpiteen otsikkoon: Vahvistetaan kulttuurialan osaamis pohjaa sekä kykyä vastata alan (JA ALUEIDEN) tulevaisuushaasteisiin kaikilla koulutuksen tasoilla.

Välittäjä- ja agentuurinäkökulma puuttuu luvusta.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Luvussa esitetyt seikat ovat tärkeitä ja kaikki toimenpide-esitykset kannatettavia.

**Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

Lisäesitys toimenpide-ehdotukseen: Kunnat sisällyttävät kulttuuritoiminnan tavoitteet ja toimenpiteet kunnan strategiaan, talousarviokäsittelyyn ja toiminnan säännölliseen arviointiin yhteistyössä kunnan sisällä eri toimialojen, muiden kuntien sekä kulttuurialan toimijoiden kanssa.

LISÄYS: Myös maakunnat sisällyttävät maakuntaohjelmaan kulttuurin ja luovien alojen tavoitteet ja toimenpiteet.

Taiteen edistämiskeskuksen pysyvää alueellista läsnäoloa tulee vahvistaa.

Kajan Irma
Pohjois-Savon liitto - Janna Merenniemi